

6. Соціальний супровід сімей, які опинилися в складних життєвих обставинах: Навчально-тренінговий модуль із підготовки спеціалістів ЦСССДМ / За ред. І. Звереві, Ж. Петрочко. Київ : Держсоцслужба, 2008. 300 с.
7. Технологии социальной работы с детьми, пострадавшими от семейного насилия : науч.- метод пос. / под ред Л. С. Алексеевой. М. : НИИ семьи и воспитания, 2001. 240 с.
8. Трубавіна І. М. Соціально-педагогічна робота з неблагополучною сім'єю : навч. посіб. Державний центр соціальних служб для молоді. Київ : ДЦССМ, 2002. 132 с.
9. Фурманов И. А. Агрессия и насилие : диагностика, профилактика и коррекция. СПб. : Речь, 2007. 480 с.

Наталія Печериця

кандидат педагогічних наук,

викладач кафедри соціальної роботи

Комунальний заклад «Харківська гуманітарно-педагогічна академія»

Харківської обласної ради

м. Харків

ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ РОБОТИ ФАХІВЦІВ ІЗ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ ТА СОЦІАЛЬНИХ ПЕДАГОГІВ ЩОДО ПОДОЛАННЯ ВІКОВОЇ ДИСКРИМІНАЦІЇ

Автор піднімає питання щодо вікової дискримінації як важливого соціального явища, що потребує знаходження шляхів вирішення. Розкрито практичні аспекти подолання проявів вікової дискримінації (ейджизму) на мікрорівні, макрорівні, мезорівні, мегарівні.

Ключові слова: дискримінація, ейджизм, мікрорівень, макрорівень, мезорівень, мегарівень, соціально-педагогічна діяльність

Глобальне старіння населення планети, трансформація системи ціннісних орієнтацій, зниження ролі соціального інституту сім'ї, посилення інформаційних потоків, орієнтування інформаційної культури світу на молоде покоління, інноваційні технології, на все нове та прогресивне призводить до зміни ставлення до людей похилого віку та вікової дискримінації. Порушення питання балансу між людьми молодого та похилого віку є соціально важливим та актуальним як на глобальному, так і національному рівнях. Соціальна робота наразі як наука та як практична діяльність не може залишатись осторонь даної проблеми та її наслідків.

Вивченню феномену вікової дискримінації присвячені праці закордонних учених: Р. Батлера, С. Бреклера, Я. Гофмана, А. Іглі, А. Кадді, О. Краснової, А. Лідерс, С. Максвелла, А. Мікляєвої, Е. Палмора, Р. Притчарда, Д. Родхівера, Д. Руппа, А. Смолькіна, А. Тракслера, С. Фіске, Е. Якимової та ін., а також вітчизняних – О. Березіної, В. Біскупа, М. Євдокимової, І. Кресіної, Н. Кривоконь, Л. Магдисюк, Л. Міщихи, Н. Сейко та ін.

Дискримінаційною вважається поведінка, що певним чином обмежує права і свободу особистості, що ж стосовно вікової дискримінації то її в науці та на практиці прийнято характеризувати терміном, який у 1969 році ввів у науковий обіг директор національного інституту старіння Сполучених штатів Америки Р. Батлер. В його розумінні ейджизм є комбінацією трьох взаємопов'язаних елементів, тобто негативних систематичних стереотипів щодо старості та процесу старіння, неприязні, презирства, уникнення прямого контакту та дискримінаційних практиках на адресу літніх людей в міжособистісній взаємодії людей та на рівні функціонування різних соціальних інститутів [2. с. 243]. Нині, в умовах панівної культури інформаційного суспільства, серед всіх відомих видів ейджизму найбільш розповсюдженою є дискримінація молоддю представників похилого віку.

Наразі прояви ейджизму спостерігаються на всіх соціальних рівнях: мікрорівні (міжособистісна взаємодія, що проявляються в негативному ставленні до певної вікової групи, поведінці, дискримінаційних практиках тощо); макрорівні (ейджизм підкріплений різноманітними інституційними формами, що стосуються певних вікових обмежень, наприклад, вікові обмеження для вступу до закладу вищої освіти, до балотування в президенти країни, вступу в шлюб і т.д.); мезорівні (негативні соціальні стереотипи, наприклад, перевага в працевлаштуванні молодого кандидата на протигагу літньому представнику тощо); мегарівні (прояв дискримінації у віртуальному просторі, нівелювання цінності людей похилого віку тощо)

Проаналізувавши різноманітні погляди вчених щодо практичних аспектів можемо визначити такі шляхи подолання ейджизму: на мікрорівні діяльність повинна бути спрямована на подолання негативного соціального стереотипу щодо людей похилого віку на викорінення дискримінаційних практиках в нашому суспільстві

стосовно даної вікової групи, тобто інформування представників цієї вікової категорії про джерела соціальної підтримки, організація доступу до різноманітних соціальних послуг, проведення соціальних тренінгів, соціально-педагогічних заходів в цьому напрямі, подолання практик соціального ігнорування та ізоляції людей похилого віку в соціумі, сприяння їх соціальній активності, організація співпраці з інститутами третього віку тощо; на макрорівні необхідним є регулювання соціальної політики держави, знаходження ефективних та альтернативних шляхів соціального захисту населення, розробка законодавчих актів на подолання вікової дискримінації, впровадження соціальних програм, проєктів спрямованих на підтримку людей третього віку, залучення державних та недержавних соціальних інституцій діяльність яких спрямована на створення позитивного іміджу людини похилого віку та самореалізацію представників третього віку тощо; на мезорівні важливим є встановлення причинно-наслідкових зв'язків та подолання негативних наслідків вікової дискримінації, тобто вивчення специфіки взаємовідносин між представниками різних вікових груп, моніторинг проявів та видів дискримінаційної поведінки до людей похилого віку в усіх соціальних інститутах; просвітницька діяльність, метою налагодження гармонійної міжвікової взаємодії, сприяння мотивації роботодавців щодо залучення до співпраці представників третього віку, як зазначає дослідник даного явища В. Біскуп «використовуючи економічні важелі, наприклад, надання пільг при оподаткуванні, пропагування таких цінних якостей людей старшого віку, як життєвий і професійний досвід» [1, с.40]; на мегарівні необхідно вжити заходів спрямованих на подолання проявів дискримінації у віртуальному просторі, тобто трансляція в засобах масової комунікації позитивних ціннісних орієнтацій щодо людей похилого віку, розповсюдження соціальної реклами, організація онлайн-зустрічей, ток-шоу з відомими та успішними представниками третього віку тощо.

Таким чином, сьогодні постає необхідність у формуванні більш позитивного іміджу третього віку та подолання проявів ейджизму в нашому суспільстві на всіх соціальних рівнях. Наразі процес зростання проявів ейджизму в нашій країні вимагає ґрунтовного вивчення, а також знаходження шляхів подолання негативних

стереотипних уявлень щодо представників старших вікових категорій.

Список використаних джерел:

1. Біскуп В. С. Ейджизм як соціальна проблема та шляхи її подолання // Вісник Черкаського університету. Серія: Педагогічні науки. 2008. № 121. С. 38–42.
2. Печериця Н. М. Соціально-педагогічна корекція ейджизму студентської молоді в освітньо-культурному середовищі ЗВО: дис. ... кан. пед. наук : 13.00.05 «Соц. педагогіка». Харків, 2020. с. 267.
3. Butler R. N. Ageism: Another form of bigotry // The Gerontologist. 1969. Vol. 9. P. 243–246.

Марія Пйонтковська

магістр групи мСП-1

кафедри соціальної роботи, спеціальної освіти і менеджменту соціокультурної діяльності
Тернопільського національного педагогічного
університету імені Володимира Гнатюка,
м. Тернопіль
Науковий керівник: Людмила Петришин

ТОЛЕРАНТНІСТЬ ЯК СКЛАДОВА ІМІДЖУ СОЦІАЛЬНОГО ПЕДАГОГА

У статті аналізується категорія «толерантність» як універсальна цінність особистості, висвітлюються чотири способи розуміння толерантності, характеризується феномен толерантності як значущість громадянського суспільства, висвітлюється толерантність як складова іміджу соціального педагога, конкретизується категорія «толерантність» як можливість розширення власного досвіду і вибудовування власного іміджу, що дозволяє не лише поважати чужу позицію, але і змінювати свою в результаті критичного діалогу.

***Ключові слова:** толерантність, імідж, способи розуміння толерантності, позитивний імідж, соціальний педагог.*

Постановка проблеми. «Толерантність, як ніколи раніше, важлива в сучасному світі. Ми живемо у вік глобалізації економіки та все більшої мобільності, швидкого розвитку комунікації, інтеграції та взаємозалежності, у вік урбанізації і перетворення соціальних